

ДОДАТОК А
Копії публікацій

**Харківський національний університет
радіоелектроніки**

**Кафедра економічної кібернетики та управління
економічною безпекою**

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

**матеріали
II Міжнародної науково-практичної
конференції**

**2 листопада 2021 року
м. Харків**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

**матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції**

2 листопада 2021 року

Харків 2021

УДК 330.341; 338.24; 005 (06)

Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта. Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Харків, 2 листопада 2021 р.) / За заг. ред. Т. В. Полозової [та ін.]. Харків. ХНУРЕ. 2021. 189 с.

У збірнику містяться матеріали, що були подані на II Міжнародну науково-практичну конференцію «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта» (м. Харків, 2 листопада 2021 року).

Праці науковців охоплюють такі тематичні напрями досліджень: сучасні економічні теорії та історія економічної думки; світове господарство: нові виклики та інноваційні форми міжнародних економічних відносин; єдиний цифровий ринок Європейського союзу; економіка та управління національним господарством; розвиток сучасного підприємництва в умовах впливу та протидії гібридним загрозам; інформаційні технології в бізнесі: електронна комерція та віртуальна торгівля; економіка природокористування та сучасні проблеми охорони навколишнього середовища; демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика; бухгалтерський облік, аналіз і аудит; національні особливості та світові тенденції; сучасні математичні методи, моделі та інформаційні системи в економіці; фінанси, страхування та банківська справа; економіка підприємства та корпоративне управління; безпека бізнесу та модернізація бізнес-процесів, інновації в бізнес-освіті.

Для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

УДК 330.341; 338.24; 005 (06)

*Автори є цілком відповідальними за висловлені ідеї, висновки та пропозиції.
Праці відтворюються безпосередньо з авторських оригіналів.
У разі використання матеріалів збірника посилання на авторів і видання обов'язкове.
Розповсюджувати та тиражувати без офіційного дозволу ХНУРЕ забороняється.*

ISBN 978-966-659-334-7
DOI: 10.30837/978-966-659-334-7

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021
© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021
© Колектив авторів, 2021

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет радіоелектроніки
Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України
Департамент економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації
Українська асоціація з розвитку менеджменту та бізнес-освіти
Державний університет інфраструктури і технологій
Латвійський університет, Латвія
Університет Бабеш-Больой, Клуж-Напока, Румунія
Білоруський національний технічний університет, Білорусь
Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, Словаччина
Громадська організація «Nasz Dom», Польща
Будапештський університет технологій та економіки, Угорщина
Міжнародний інститут інноваційних освітніх технологій
Асоціація «Міжнародний науково-освітній трест»
Громадська організація «Silk Road», Польща
Університет Анже, Франція
Університет національної та світової економіки, Болгарія

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ КОНФЕРЕНЦІЇ

Валерій Семенець, ректор Харківського національного університету радіоелектроніки, д.т.н., професор, Україна.
Тетяна Полозова, завідувач кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, Харківський національний університет радіоелектроніки, д.е.н., професор, Україна.
Людмила Горохова, директор Української асоціації з розвитку менеджменту та бізнес-освіти, Україна.
Ксенія Якушенко, завідувач кафедри маркетингу, Білоруський національний технічний університет, к.е.н., доцент, Білорусь.
Валерія Прокопенко, директор Міжнародного інституту інноваційних освітніх технологій, д.е.н., професор, Україна.
Надія Белікова, учений секретар Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України, д.е.н., доцент, Україна.
Петро Лашин, директор Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної державної адміністрації, Україна.
Михайло Фабуш, проректор із закордонних зв'язків, Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, PhD, Словаччина.
Байба Шавриня, д.е.н., професор, Університет Латвії, Рига, Латвія.
Адріана Тірон-Тудор, д.е.н., професор, Університет Бабеш-Больой, Клуж-Напока, Румунія.
Богуслав Бліхарський, віце-президент громадської організації «Nasz Dom», Польща.
Надія Дубровіна, координатор міжнародних проектів, Вища школа економіки, менеджменту і публічного адміністрування, к.е.н., PhD з фінансів, Словаччина.
Лазло Вергеші, доцент, Будапештський університет технологій та економіки, PhD з економічних наук, PhD з юридичних наук, Угорщина.
Георгій Гоффе, президент асоціації «Міжнародний науково-освітній трест», Україна.
Яцек Новак, член громадської організації «Silk Road», PhD, Польща.
Девід Кайла, заступник декана факультету права, економіки та управління, Університет Анже, PhD, Франція.
Костадин Коларов, директор Інституту підприємництва, Університет національної та світової економіки, PhD, доцент, Болгарія.
Ірина Колупасва, професор кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, д.е.н., професор, Україна, *модератор конференції*.
Олена Мурзабулатова, доцент кафедри економічної кібернетики та управління економічною безпекою, к.е.н., Україна, *секретар конференції*.

Ministry of Education and Science of Ukraine
 Kharkiv National University of Radio Electronics
 Research Center for Industrial Development Problems of National Academy of Sciences
 Department of Economics and International Relations of Kharkiv Regional
 State Administration

Ukrainian Association for Management Development and Business Education
 State University of Infrastructure and Technologies
 University of Latvia, Latvia

Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania
 Belarusian National Technical University, Belarus
 Higher School of Economics, Management and Public Administration, Slovakia Non-
 governmental organization «Nasz Dom», Poland
 Budapest University of Technology and Economics, Hungary
 International Institute of Innovative Educational Technologies
 International Scientific and Educational Trust
 Association Non-governmental organization «Silk
 Road», Poland University of Angers, France
 University of National and World Economy, Bulgaria

MEMBERS OF THE CONFERENCE ORGANIZING COMMITTEE

Valerii Semenets, Rector of Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Technical Sciences, Professor, Ukraine.
Tetiana Polozova, Head of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Kharkiv National University of Radio Electronics, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.
Lyudmyla Gorokhova, Director of Ukrainian Association for Management Development and Business Education, Ukraine.
Kseniya Yakushenko, Head of Marketing Department, Belarusian National Technical University, PhD in Economics, Associate Professor, Belarus.
Valeriia Prokopenko, Director of International Institute of Innovative Educational Technologies, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine.
Nadiia Bielikova, Academic Secretary of Research Center for Industrial Development Problems of National Academy of Sciences, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Ukraine.
Petro Lashyn, Director of the Department of Economics and International Relations of Kharkiv Regional State Administration, Ukraine.
Michal Fabuš, Vice-rector for Foreign Affairs, PhD, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia.
Baibas Šavriņas, Dr. oec., Professor, University of Latvia, Riga, Latvia.
Adriana Tiron Tudor, Dr., Prof. univ., Babeş-Bolyai University, Cluj-Napoca, Romania.
Bogusław Blicharski, Vice-president NGO «Nasz Dom», Poland.
Nadiya Dubrovina, Associate Professor, Csc., PhD, Department of Economics and Finance, School of Economics and Management in Public Administration in Bratislava, Slovakia.
László Vértessy, Dr. habil, PhD jur, PhD oec, Associate Professor, Budapest University of Technology and Economics, Hungary.
Georgii Ioffe, President Association «International Scientific and Educational Trust», Ukraine.
Jacek Nowak, Member of NGO «Silk Road», PhD, Poland.
David Cayla, PhD, Associate Professor of Economics and Vice-Dean of the Faculty of Law, Economics and Management at Angers University, France.
Kostadin Kolarov, PhD, Associate Professor, Director Institute of Entrepreneurship University of National and World Economy, Bulgaria.
Irina Kolupaieva, Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Doctor of Economic Sciences, Professor, Ukraine, *Moderator of the conference*.
Olena Murzabulatova, Associate Professor of Department of Economic Cybernetics and Management of Economic Security, Candidate of Economic Sciences, Ukraine, *Secretary of the conference*.

ЗМІСТ

<i>David Cayla</i>	
THE ISSUES OF PUBLIC REGULATION OF COMPETITION.....	9
<i>Kolisnyk M.M.</i>	
MESURER LA MATURITE DU DEVELOPPEMENT DURABLE DIGITAL DES PETITES ET MOYENNES ENTREPRISES	13
<i>Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab</i>	
INSTRUMENTS OF ANTI-CRISIS MANAGEMENT IN THE CONTEXT OF ENSURING SUSTAINABLE DEVELOPMENT OF THE COMPANY.....	16
<i>Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.</i>	
MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT OF ENTERPRISES IN TERMS OF COVID-19.....	18
<i>Kolupaieva I.V., Polozov M.O.</i>	
TYPES OF INFORMATION TECHNOLOGIES IN ENTERPRISE MANAGEMENT.....	21
<i>Kolupaieva I.V., Polozova O.O.</i>	
CLASSIFICATION OF ECONOMIC INFORMATION SYSTEMS.....	24
<i>Kolupaieva I. V., Shaposhnyk B. V.</i>	
THEORETICAL ASPECTS OF RISK ASSESSMENT IN THE SYSTEM OF ECONOMIC SECURITY OF ECONOMIC ENTITIES.....	26
<i>Kolupaieva I.V., Tkachenko A.G.</i>	
MECHANISM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT OF THE ENTERPRISE: ECONOMIC ESSENCE AND ELEMENTS.....	29
<i>Ovsiuhenko Y.V., Boichenko M.Y.</i>	
SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT.....	31
<i>Peresada O.V.</i>	
SHADOW COMPONENT OF ECONOMIC ACTIVITY: CONTENTS AND BASIC CONCEPTS.....	33
<i>Polozova T.V., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad</i>	
FACTORS INFLUENCING THE INNOVATION AND INVESTMENT ACTIVITIES OF THE ENTERPRISE.....	36
<i>Polozova T.V., Kravchenko M.V.</i>	
STAGES OF FORMATION OF THE INVESTMENT STRATEGY OF THE ENTERPRISE.....	39
<i>Polozova T.V., Kyslichenko A.P.</i>	
INNOVATIVE POTENTIAL OF THE ENTERPRISES AS BASE OF ITS DEVELOPMENT.....	42
<i>Polozova T.V., Kutsenko Yu.A.</i>	
PECULIARITIES OF THE ADAPTATION MECHANISM OF ENTERPRISES TO THE CHALLENGES OF THE EXTERNAL ENVIRONMENT.....	45
<i>Polozova T.V., Mokhammed Rabeakh</i>	
FINANCIAL POTENTIAL OF THE ENTERPRISE: THEORETICAL ASPECTS	48
<i>Polozova T.V., Obeid Lara Hodor</i>	
EVALUATION OF ECONOMIC EFFICIENCY OF ENTERPRISE ACTIVITY: THEORETICAL ASPECTS.....	51
<i>Polozova T.V., Sheiko I.A.</i>	
PERSPECTIVES AND CHALLENGES OF DIGITAL DEVELOPMENT IN UKRAINE.....	54

<i>Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.</i> METHODOLOGICAL APPROACHES TO ASSESSING THE VALUE OF A BUSINESS.....	57	<i>Кирий В.В., Фастов М.М.</i> СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ.....	101
<i>Pribylnova I.B., Pribylnov A.O.</i> IMPACT OF DIGITALIZATION ON THE ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED ENTERPRISES.....	59	<i>Костін Ю.Д., Швидкий В.А.</i> ОСОБЛИВОСТІ СПЕНАРНОГО ПІДХОДУ В РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКИ.....	103
<i>Sheiko I.A., Kurdenko O.V.</i> ANALYSIS OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS AND INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE.....	62	<i>Курденко О.В., Пупова Є.І.</i> ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ.....	106
<i>Sheiko I.A., Nassuf Hamidou</i> ANALYSIS OF MULTI-CRITERIA PROJECT SELECTION TECHNIQUES.....	65	<i>Курденко О.В., Стулак О.М.</i> ЗНАЧЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ У СТРАТЕГІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ.....	109
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> ANALYSIS OF IT SECTOR DEVELOPMENT IN UKRAINE.....	68	<i>Мурзабулатова О.В., Пономарьов С.В.</i> ПІДХОДИ ДО ФОРМУЛЮВАННЯ ПРИНЦИПІВ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ.....	112
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> ROLE OF UKRAINIAN MACHINERY INDUSTRY IN EXPORT DIVERSIFICATION.....	71	<i>Мусієнко В.О., Клименко Л.О.</i> ОЦІНКА ЕКОНОМІЧНИХ РИЗИКІВ У ДІЯЛЬНОСТІ ЕНЕРГОЗБУТОВИХ КОМПАНІЙ.....	115
<i>László Vértesy</i> MUNICIPAL FUNDING VEHICLES IN EUROPE.....	74	<i>Мусієнко В.О., Мандзіна В.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	117
<i>Гришко С.В., Могилат В.А.</i> ЗОВНІШНІ КОМУНІКАЦІЇ БІЗНЕСУ В БЕЗПЕКОВОМУ ЛАНДШАФТІ.....	77	<i>Мусієнко В.О., Образкова І.В.</i> МЕТОДИ АНАЛІЗУ НАПРЯМУ ІНВЕСТИВАННЯ.....	119
<i>Гришко С.В., Пивовар А.О.</i> КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА ЯК ЕЛЕМЕНТ БЕЗПЕКИ БІЗНЕСУ.....	79	<i>Мусієнко В.О., Шаповалов О.В.</i> СТРАТЕГІЯ FİNTECH В УКРАЇНІ: ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ.....	122
<i>Дідеико Є.В.</i> ІННОВАЦІЙНИЙ ДОСВІД ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.....	82	<i>Полозова Т.В., Бессараб Д.І.</i> ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СКЛАДУВАННЯ У ТОРГОВЕЛЬНІЙ ЛОГІСТИЦІ ПІДПРИЄМСТВА.....	125
<i>Дідеико Є.В., Косінов А.І.</i> ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	85	<i>Полозова Т.В., Бобко Н.В.</i> СХЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРЕВІЗНОГО ПРОЦЕСУ В КОНТЕКСТІ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИКИ.....	127
<i>Дідеико Є.В., Соломаха І.С.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ.....	87	<i>Полозова Т.В., Гаджієва Саміра Анар кизи</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА КЛЮЧОВІ ХАРАКТЕРИСТИКИ КОМАНДИ ПРОЕКТУ.....	130
<i>Довгопол Н.В., Ісметієва Н.В.</i> ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ВЗАЄМВІДНОСИНАМИ ПРОЄКТНОЇ ГРУПИ У ПРОЦЕСІ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	89	<i>Полозова Т.В., Сабіров С.С.</i> ОСОБЛИВОСТІ ТА СКЛАД СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	132
<i>Довгопол Н.В., Мамедов Руфат Гаїб огли</i> КЛАСИФІКАЦІЯ РИЗИКІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ.....	92	<i>Полозова Т.В., Сеїдова Г.М.</i> ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ КОМЕРЦІЙНОЇ ТАЄМНИЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	135
<i>Кирий В.В., Башкатов В.А.</i> КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	94	<i>Прібільнова І.Б., Калітін К.М.</i> ЕКОНОМІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА ЯК ОСНОВА ЕКОНОМІЧНОГО ТА СОЦІАЛЬНОГО ПРОГНОЗУВАННЯ.....	137
<i>Кирий В.В., Володажченко Л.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ НЕЧІТКИХ ДАНИХ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ШЛЯХІВ.....	96	<i>Прібільнова І.Б., Шаповалов О.В.</i> ЗАВДАННЯ І МЕТОДИ ПРОГНОЗУВАННЯ НТП НА РІЗНИХ СТАДІЯХ ЙОГО РОЗВИТКУ.....	140
<i>Кирий В.В., Мищеріна Н.В.</i> КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	98	<i>Ситігонець О.М.</i> РОЗВИТОК МІЖНАРОДНОЇ БІЗНЕС-ОСВІТИ В УМОВАХ ЦИФРОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД.....	143

<i>Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліман Салти</i>	
ХАРАКТЕРИСТИКА ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	146
<i>Соколова Л.В., Бузецька Е. І.</i>	
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ ПІДПРИЄМСТВА.....	149
<i>Соколова Л.В., Галанив О.Р.</i>	
ПРИНЦИПИ СИСТЕМОГО ПІДХОДУ ДО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ КОНКУРЕНТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	152
<i>Соколова Л.В., Литвинова А.В.</i>	
ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПОКАЗНИКІВ ДЛЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНУ.....	155
<i>Соколова Л.В., Осадчук М.О.</i>	
КЛАСИФІКАЦІЯ ТА МЕТОДИ ОЦІНКИ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА ПІДПРИЄМСТВА.....	158
<i>Соколова Л.В., Сажнева Г.О.</i>	
ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ ДІАГНОСТИКИ ВІТЧИЗНЯНИХ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	161
<i>Соколова Л.В., Сазай М.В.</i>	
ВИЗНАЧЕННЯ ДЕФІНІЦІЙ КАТЕГОРІЙ «ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА».....	164
<i>Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.</i>	
ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА.....	167
<i>Солодкий В.С.</i>	
СИСТЕМА КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	170
<i>Станьковська І.М., Коцаба Н.В.</i>	
МАРКЕТИНГ ЯК СКЛADOVA УПРАВЛІННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА.....	173
<i>Стелашова О.В.</i>	
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФОРМУВАННЯ, ЗРОСТАННЯ ТА ОНОВЛЕННЯ СКЛАДОВИХ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ.....	176
<i>Стелашова О.В., Кішич Д.С.</i>	
ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	180
<i>Сторожетко О.В., Малахова О.Ю.</i>	
ПОРІВНЯННЯ ТРУДОМІСТКОСТІ ВИГОТОВЛЕННЯ КОРОНОК З ВИКОРИСТАННЯМ САД/САМ ТА БЕЗ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	183
<i>Фісун К.А.</i>	
ВИБІР ПРОЦЕДУР ГРУПОВОГО УЗГОДЖЕННЯ НАПРЯМКУ РОЗВИТКУ ПОЛІГРАФІЇ.....	186

David Cayla,

PhD, Associate Professor of Economics

and Vice-Dean of the Faculty of Law,

Economics and Management at Angers University

THE ISSUES OF PUBLIC REGULATION OF COMPETITION

While the legal framework for competition regulation in Europe has not changed since the Treaty of Rome (1957), the practice of competition law by European authorities and its institutional influence have been transformed (Bütthe 2007). It is now undeniable that competition regulation plays a key role in European institutions and policies. As early as the 1960s, the European Commission made extensive use of competition law (Bradford *et al.* 2019, Marty 2014, Gerber 1994). The principle of free competition has thus been used to harmonize the internal market, liberalize public services, frame industrial policies, negotiate trade agreements, etc. The same principle is invoked today to combat fiscal dumping. Originally, this extensive use was supported by the judges of the Court of Justice, who opted for a «teleological interpretation» of the treaties «based more on the logic of building the internal market and preserving the market process than on the mere sanctioning of abusive practices» (Marty 2014).

If the Commission and the Court of Justice have found themselves in the same interpretative grid, it is also to respond to the ambiguous nature of the texts. Adopted under German pressure (Gerber 1994), the European competition law articles of the Treaty of Rome was the result of a compromise that left much room for interpretation. As a result, the implementation of competition law required a clear theoretical framework to provide the coherence it lacked. This doctrinal framework was provided by the Freiburg School, which brought together economists and lawyers and in which German ordoliberal thought was conceived. «Ordoliberal

Діденко Є.В.,
*к.е.п., доцент, доцент кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

Косінов А.Л.,
*студент,
Харківський національний університет радіоелектроніки*

ОРГАНІЗАЦІЯ КОНТРОЛЮ РІВНЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Одним із основних завдань вітчизняних підприємств у сучасних умовах господарювання є забезпечення належного рівня інформаційної безпеки. Реальною загрозою може стати технічний збій, невідповідність даних у різних системах обліку, необмежений доступ працівників до інформації.

Питання організації контролю за рівнем інформаційної безпеки на підприємстві розглядалися у роботах таких науковців, як О. В. Нусінова [1], В. С. Пономаренко, С. В. Кавун [2], О. М. Старенька [3].

Під інформаційним ризиком розуміється ризик втрати (шкоди), спричинений використанням компанією інформаційних технологій. ІТ-ризик пов'язані зі створенням, передачею, зберіганням та використанням інформації за допомогою електронних носіїв та інших методів комунікації [1, 2].

З метою організації контролю рівня інформаційної безпеки на підприємстві та для забезпечення необхідного захисту від ІТ-ризиків необхідно:

– визначити компетентність персоналу, відповідального за інформаційну безпеку, сформулювати положення, що описують поведінку співробітників підприємства для запобігання ІТ-ризиків, а також забезпечити резервні можливості для роботи в критичних ситуаціях;

– розробити на підприємстві єдині стандарти для інформаційних систем, тобто надати їм єдину форму звіту, і єдине правило розрахунку показників, що буде застосовуватися до всіх програмних продуктів, що використовуються підприємством для цієї мети;

– використовувати класифікацію інформації за ступенем конфіденційності та розрізняти права доступу до неї;

– треба переконатися, що будь-яка інформація в обігу підприємства має створюватися за допомогою системи, централізовано встановленої на комп'ютері. Установка будь-якої іншої програми повинна бути авторизована, інакше ризик збою і вірусної атаки збільшиться;

– здійснювати моніторинг стану всіх систем підприємства: якщо відбувається несанкціонований доступ, система повинна автоматично заборонити вхід або попередити про небезпеку, щоб співробітники могли вжити заходів.

Таким чином, у даній роботі розкриті особливості організації контролю рівня інформаційної безпеки, що є одним з основних елементів системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Нусінова О. В. Оцінка інформаційної безпеки підприємств: монографія Кривий Ріг: Діоніс, 2011. 189 с.
2. Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 256 с.
3. Старенька О. М. Оцінка ризиків як компонент системи внутрішнього контролю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 9-10. С. 127-145.

Наукове видання

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ:
НАУКА, ІННОВАЦІЇ ТА БІЗНЕС-ОСВІТА**

Матеріали
II Міжнародної науково-практичної конференції

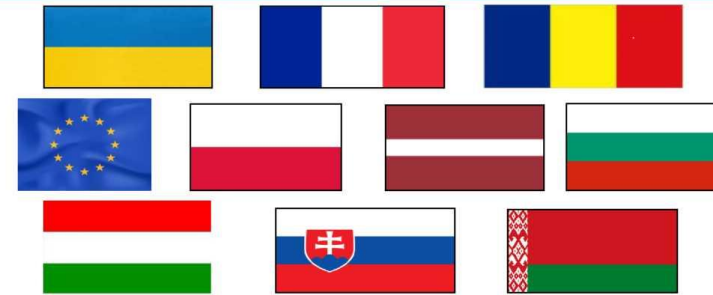
2 листопада 2021 року
м. Харків

Редактори:
Полозова Тетяна Василівна
Колупаєва Ірина Володимирівна
Мурзабулатова Олена Вячеславівна

Файл надано:
Харківський національний університет радіоелектроніки,
Кафедра економічної кібернетики та управління економічного безпекою,
61166, Україна, м. Харків, пр. Науки, 14,
тел. (057) 702-14-90,
e-mail: sser.conf@gmail.com

Підп. до друку 20.11.2021. Формат 60x84 1/16.
Спосіб друку – ризографія. Умов. друк. арк. 11,0.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андреев К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 24800170000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73

Kharkiv National University of Radio Electronics

**Department of Economic Cybernetics and Management
of Economic Security**

**MODERN STRATEGIES OF ECONOMIC DEVELOPMENT:
SCIENCE, INNOVATION AND BUSINESS EDUCATION**

**Proceedings of the Conference
II International Scientific and Practical Conference**

**November 2, 2021
Kharkiv, Ukraine**

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА
ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Харків – 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ РАДІОЕЛЕКТРОНІКИ

Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Колективна монографія

Харків 2021

УДК 330.131

Рекомендовано Науково-технічною радою
Харківського національного університету радіоелектроніки
(протокол № 13 від 18.11.2021)

Рецензенти

Отенко В.І., доктор економічних наук, професор, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.

Тульчинська С.О., доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського».

Трохимець О.І., доктор економічних наук, професор, Класичний приватний університет.

Сучасні економічні стратегії: інновації, безпека та сталий розвиток: колективна монографія / За заг. ред. д.е.н., проф. Т.В. Полозової, д.е.н., проф. І.В. Колупаєвої, к.е.н., доц. О.В. Мурзабулатової Харків: ХНУРЕ, 2021. 296 с.

ISBN 978-966-659-336-1

Монографію присвячено дослідженню проблем господарювання економічних агентів на всіх рівнях управління та питанням забезпечення економічної безпеки діяльності окремих підприємств, галузей, регіонів та країни в цілому. Монографія є результатом теоретичних і практичних досліджень з удосконалення науково-методичного забезпечення функціонування суб'єктів господарювання на мікро- та макроекономічному рівнях.

Монографія базується на матеріалах II-ї Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні стратегії економічного розвитку: наука, інновації та бізнес-освіта».

Монографія призначена для науковців, викладачів, аспірантів, а також фахівців, що займаються дослідженням питань соціально-економічного розвитку та забезпечення економічної безпеки підприємств, галузей, регіонів та країни.

Відповідальність за зміст та достовірність матеріалів несуть автори. Редакція залишає за собою право не публікувати матеріали, що не відповідають формату видання, а також істотно змінювати зміст текстів за узгодженням з автором. Думка авторів може не співпадати з думкою членів редколегії.

ISBN 978-966-659-336-1**DOI: 10.30837/978-966-659-336-1**

© Кафедра економічної кібернетики та управління економічною безпекою, 2021

© Харківський національний університет радіоелектроніки, 2021

© Колектив авторів, 2021

ЗМІСТ

ВСТУП..... 7

РОЗДІЛ I

**СУЧАСНІ СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

<i>Kolupaeva I.V., Polozova O.O.</i> ROLE AND IMPORTANCE OF INFORMATION SYSTEMS IN THE ECONOMY	11
<i>Ovsiuchenko Y.V., Peresada O.V.</i> SYSTEMATIZATION OF THE CREATIVE PROCESS IN MANAGEMENT	16
<i>Sheiko I.A., Kurdenko O.V.</i> INVESTMENT ATTRACTIVENESS OF UKRAINE	21
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> GROWTH POTENTIAL OF UKRAINIAN MACHINERY AS A TOOL FOR EXPORT DIVERSIFICATION	29
<i>Sheiko I.A., Storozhenko O.V.</i> IT SECTOR AS A DRIVER OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND INVESTMENT GROWTH IN UKRAINE	37
<i>Бабайлов В.К., Мурзабулатова О.В.</i> РОЗРОБКА ГЛОБАЛЬНИХ СТРАТЕГІЙ ЛОГІСТИКИ	44
<i>Геслева Н.В., Прошок І.В., Ришко Ю.М.</i> ПРОГНОЗУВАННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ НА РИНКУ МІКРОКРЕДИТУВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ МАТЕМАТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ	51
<i>Ціденко Є.В.</i> ІННОВАЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ УКРАЇНИ	60
<i>Костін Ю.І., Швидкий В.А.</i> СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК ПРИРОДНИХ МОНОПОЛІЙ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЦІ	69

<i>Лебедєва Н.А.</i>	
МАРКЕТИНГОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ	
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ.....	81
<i>Муєїєнко В.О.</i>	
ЕФЕКТИВНЕ УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ ЗНАННЯМИ –	
ДЖЕРЕЛО КОНКУРЕНТНИХ ПЕРЕВАГ.....	88
<i>Муєїєнко В.О., Образкова І.В.</i>	
МЕТОДИКА ВИБОРУ ОБ'ЄКТА ФІНАНСОВИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	93
<i>Степанова О.В.</i>	
МЕТОДИКА БАГАТОКРИТЕРІАЛЬНОЇ ОЦІНКИ РОЗВИТКУ	
РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	99
РОЗДІЛ 2	
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	
ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	
<i>Kolupaieva I.V., Abdulsamad Al-Dhabab</i>	
THEORETICAL ASPECTS OF CRISIS MANAGEMENT OF	
ENTERPRISES.....	110
<i>Kolupaieva I.V., Afolabi Ibrahim F.O.</i>	
MODELS OF ACCESSING CRISIS MANAGEMENT IN TERMS OF	
COVID-19 PANDEMIC: A FOCUS ON NIGERIAN	
ENTERPRISES.....	116
<i>Kolupaieva I.V., Polozov M.O.</i>	
IMPLEMENTATION OF INFORMATION TECHNOLOGY	
MANAGEMENT AT THE INDUSTRIAL ENTERPRISES.....	122
<i>Pribylnova I.B., Muzychenko A.S.</i>	
PRACTICAL APPROACHES TO BUSINESS VALUE ASSESSMENT.....	128
<i>Polozova T.V., Kyslichenko A.P., Mokhammed Rabeakh</i>	
THEORETICAL AND METHODOLOGICAL APPROACH OF	
DIAGNOSTICS OF INNOVATION AND INVESTMENT	
POTENTIAL OF THE ENTERPRISE.....	136
<i>Polozova T.V., Kutsenko Y.A., Alzoubi Laith Abdel Karim Mohammad</i>	
THE CONCEPT OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC	
MECHANISM IN THE CONTEXT OF INNOVATIVE DEVELOPMENT	
OF THE ENTERPRISE.....	142

<i>Довгопол Н.В., Ізумецьєва Н.В.</i>	
УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ВІДНОСИНАМИ У	
ПРОЄКТНІЙ ГРУПІ.....	151
<i>Кириї В.В., Водолажченко Д.С.</i>	
ОЦІНКА СПОСОБІВ ВИРІШЕННЯ ЗАДАЧІ КОМІВОВАЖЕРА	
ЗА УМОВ НЕЧІТКИХ ДАНИХ.....	160
<i>Полозова Т.В., Бессараб Д.І.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СКЛАДСЬКОЇ ЛОГІСТИКИ НА	
ПІДПРИЄМСТВІ.....	165
<i>Полозова Т.В., Бобко Н.В.</i>	
АЛГОРИТМ ПОБУДОВИ ТРАНСПОРТНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ	
МЕРЕЖІ ПІДПРИЄМСТВА.....	172
<i>Полозова Т.В., Кравченко М.В.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ	
СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА.....	178
<i>Полозова Т.В., Прокопенко В.Ю., Гаджієва Саміра Анар кизи</i>	
ТЕОРЕТИКО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ	
КОМАНДИ ПРОЄКТУ.....	184
<i>Соколова Л.В., Аль-Фахор Ескндер Суліман Салти</i>	
ВИЗНАЧЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА	
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА ТА ОЦІНКА ЙОГО	
СТАБІЛЬНОСТІ.....	191
<i>Соколова Л.В., Сажєєва А.О.</i>	
ТЕОРЕТИЧНА ПЛАТФОРМА ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ	
ДІАГНОСТИКИ ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	201
<i>Соколова Л.В., Сичова Т.Ю.</i>	
СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ ІННОВАЦІЙНО-ТРУДОВОГО	
ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВА ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО	
ФОРМУВАННЯ.....	206
<i>Тохтамши Н.І., Кпшиов Д.С.</i>	
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ	
РЕКЛАМНИХ ЗАХОДІВ.....	214

РОЗДІЛ 3
БЕЗПЕКОВІ ВИКЛИКИ ТА МЕХАНІЗМИ СТРАТЕГІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

<i>Peresada O.V., Pribyl'nov A.O.</i>	
ASSESSMENT OF THE LEVEL OF ECONOMIC SECURITY OF SMALL AND MEDIUM-SIZED BUSINESSES IN THE CONDITIONS OF DIGITALIZATION.....	221
<i>Діденко Є.В., Соломаха І.С., Косінов А.Л.</i>	
НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІТ-РИЗИКАМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	230
<i>Кириї В.В., Міцєрїна Н.В.</i>	
КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	236
<i>Кириї В.В., Башкатов В.А.</i>	
КОНКУРЕНТНА РОЗВІДКА ЯК ЕЛЕМЕНТ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ.....	242
<i>Кириї В.В., Фастов М.М.</i>	
ВАЖЛИВІСТЬ ЗАХИСТУ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ДЛЯ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ.....	247
<i>Колупасєва І.В., Шапошник Б.В., Ткаченко А.Г.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНКИ РИЗИКУ В СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ.....	253
<i>Мусієнко В.О., Клименко Д.О., Мандзіна В.І.</i>	
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	260
<i>Полозова Т.В., Обєїд Лара Ходор, Мамедов Руфат Гаїб огли</i>	
УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	266
<i>Полозова Т.В., Сабїров С.С., Сейдова Г.М.</i>	
ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	272
<i>Соколова Л.В., Литвинова А.В.</i>	
НАУКОВО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ.....	281
<i>Солодкий В.С.</i>	
СТВОРЕННЯ СИСТЕМИ КОНКУРЕНТНОЇ РОЗВІДКИ ПІДПРИЄМСТВА.....	287

ВСТУП

В умовах нестабільності бізнес-середовища, яке характеризується невизначеністю, підвищеною турбулентністю, впливом значної кількості дестабілізуючих чинників, глобальними та локальними викликами, сталий розвиток та економічна безпека країн, регіонів та підприємств у значній мірі залежать від правильно сформованої економічної стратегії. Необхідність постійного її коригування спричинена появою нових факторів підвищення рівня невизначеності: поєднання тенденції до глобалізації бізнесу та водночас намагання втримати вітчизняний бізнес в межах країн, неузгодженість тенденцій інноваційного розвитку та необхідності утримання стабільного рівня прибутковості вже зараз, поєднання відкритості бізнесу до партнерів, бізнес- та наукової спільноти разом із забезпеченням його економічної безпеки.

Протягом останніх десятиліть у світі здійснюється формування єдиного економічного простору, найвищою точкою розвитку якого є процес глобалізації. Незважаючи на те, що пандемічний період поставив міжнародну економічну співпрацю та інтеграцію на тривалу паузу, серед експертної та наукової спільноти поширена ідея продовження інтеграційних процесів як одного із механізмів економічного відновлення.

Україна має всі шанси взяти участь у глобальних інтеграційних процесах. Проте інтеграція України в глобальну економіку потребує постійного розвитку її економічного потенціалу. Особливу роль в цьому процесі відіграє стратегія інноваційного розвитку, яка має спиратися на механізми забезпечення економічної безпеки та відповідати цілям сталого розвитку.

Інноваційний розвиток, впровадження новітніх технологій та діджиталізація бізнесу, освіти та комунікацій вже стали трендом. Компанії прагнуть до інновацій з досить прагматичних причин, насамперед задля збереження та підсилення своєї конкурентної переваги. Проте інновації, що не інтегрують сталого розвитку своєї бізнес-стратегії, ризикують не отримати

Діденко Є.В.,

*к.е.н, доцент, доцент кафедри економічної кібернетики
та управління економічною безпекою,*

Харківський національний університет радіоелектроніки

Соломаха І.С.,

студент,

Харківський національний університет радіоелектроніки

Косінов А.Л.,

студент,

Харківський національний університет радіоелектроніки

НАПРЯМИ ПРОТИДІЇ ІТ-РИЗИКАМ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Забезпечення інформаційної безпеки є одним із головних завдань сучасних підприємств. Загрозою може бути не тільки технічний збій, а й невідповідність даних у різних системах обліку, що зустрічається майже в кожному підприємстві, і необмежений доступ працівників до інформації.

Питання інформаційної безпеки та оцінки ризиків у системі економічної безпеки підприємства розглядалися у роботах таких науковців, як О. В. Нусінова [1], В. С. Пономаренко, С. В. Кавун [2], О. М. Старенька [3], О. М. Герасименко [4], О. В. Кочетков, Т. О. Гаур, В. М. Машін [5], О. М. Герасименко, Н. В. Зачосова [6], К. С. Жадько, Д. М. Самойленко [7], В. Й. Бакай [8]. Широке коло питань, розглянуті науковцями, не дають однозначного уявлення про вирішення даної проблеми, що обумовлює необхідність подальших наукових досліджень.

Інформаційний ризик (ІТ-ризик) – це ризик втрати (шкоди), спричинений використанням компанією інформаційних технологій. ІТ-ризик пов'язані зі

створенням, передачею, зберіганням та використанням інформації за допомогою електронних носіїв та інших методів комунікації [1, 2].

Серед ІТ-ризиків виділяють ризики двох категорій (рис. 1):

- ризики, що пов'язані з витоком інформації та використанням її конкурентами або працівниками в цілях, які можуть зашкодити підприємству;
- ризики, що пов'язані з технічним збоєм каналу передачі інформації, що може призвести до ризику втрати.

Рисунок 1 – Категорії ІТ-ризиків

Джерело: розроблено авторами

Завдання мінімізації ІТ-ризиків полягає в запобіганні несанкціонованого доступу до даних, а також аварій та збоїв обладнання. До процесу мінімізації ІТ-ризиків слід ставитися комплексно: спочатку визначити можливі проблеми, а потім визначити, як ці проблеми можна вирішити.

На практиці методи виявлення ІТ-ризиків не відрізняються від методу визначення будь-якого іншого ризику. Вони передбачають складання карт ризиків, проведення експертних оцінок, розрахунок узгодженості експертних висновків тощо.

Процедура виявлення найбільш критичних ІТ-ризиків передбачає врахування таких умов і вимог:

- здатність підприємства контролювати доступ до інформаційних ресурсів і систем, які формують та зберігають фінансову звітність;

- забезпеченість клієнтів підприємства необхідною інформаційною підтримкою;

- здатність підприємства за короткий час інтегрувати наявні інформаційні технології в систему придбаної компанії. Так, наприклад, підприємство має одну або кілька систем обліку, за допомогою яких фінансисти отримують дані для складання зведеної звітності. При покупці нового бізнесу виявляється, що у нього інша система обліку. Тому компанія повинна мати чіткий план перетворення таких звітів у стандарти, прийняті материнською компанією. Інакше підприємство може втратити контроль над процесом;

- здатність підприємства організувати документообіг в існуючій системі у попередньому режимі, якщо звільнено основних працівників. Це питання є надзвичайно актуальним для вітчизняних підприємств, адже навіть фінансова та бухгалтерська інформація часто вводиться і зберігається в будь-якій формі, не кажучи вже про інформацію про клієнтів. Це призводить до збільшення часу для нових працівників для «введення» справи та ймовірності помилки;

- рівень захищеності прав інтелектуальної власності компанії та її клієнтів;

- наявність у підприємства чіткого алгоритму дій у надзвичайних ситуаціях, таких як збої комп'ютерної мережі чи вірусні атаки;

- відповідність інформаційної системи загальним цілям підприємства (якщо основна мета – мати спільний центр управління грошовими потоками, а системи обліку, встановлені в різних філіях, не пов'язані між собою, це завдання не буде вирішено).

На практиці досить важко визначити шкоду, яку може завдати більшість ІТ-ризиків, але її можна приблизно оцінити.

Набір ІТ-ризиків включає втрату даних через збої інформаційної системи, крадіжку інформації та передачу інформації працівниками підприємства третім

особам. Заходи щодо мінімізації таких ризиків поділяються на організаційні та технічні.

Організаційні заходи передбачають обмеження доступу до даних. З цієї причини вся інформація класифікується як загальнодоступна, службова та таємна. Крім того, зміст інформаційного потоку розділяють за призначенням:

- інформація, що використовується у робочій групі (для конкретних проєктів);

- інформація, що використовується серед виконавців і керівників відділів, служб (дані про заробітну плату, особисті завдання тощо);

- інформація, що призначена для керівників підрозділів і вишого керівництва (стратегічний план розвитку).

Досвід багатьох вітчизняних підприємств свідчить, що найбільш успішні стратегії запобігання ІТ-ризиків базуються на таких основних моментах:

- доступ працівників до інформаційних систем, файлів і документів підприємства повинен відрізнятися залежно від важливості та конфіденційності вмісту інформації;

- підприємство має контролювати доступ до інформації та забезпечувати захист від уразливості інформаційної системи;

- інформаційні системи, які безпосередньо впливають на діяльність підприємства (канали зв'язку, файли документів, комп'ютерні мережі, що мають важливе стратегічне значення), повинні працювати безперебійно навіть у кризових ситуаціях.

На підприємстві для забезпечення необхідного захисту від ІТ-ризиків та контролю рівня інформаційної безпеки можна вжити таких заходів:

- визначити компетентність персоналу, відповідального за інформаційну безпеку, сформулювати положення, що описують поведінку співробітників підприємства для запобігання ІТ-ризиків, а також забезпечити резервні можливості для роботи в критичних ситуаціях;

- розробити на підприємстві єдині стандарти для інформаційних систем, тобто надати їм єдину форму звіту, і єдине правило розрахунку показників, що

буде застосовуватися до всіх програмних продуктів, що використовуються підприємством для цієї мети;

– використовувати класифікацію інформації за ступенем конфіденційності та розрізняти права доступу до неї;

– треба переконатися, що будь-яка інформація в обігу підприємства має створюватися за допомогою системи, централізовано встановленої на комп'ютері. Установка будь-якої іншої програми повинна бути авторизована, інакше ризик збою і вірусної атаки збільшиться;

– здійснювати моніторинг стану всіх систем підприємства: якщо відбувається несанкціонований доступ, система повинна автоматично заборонити вхід або попередити про небезпеку, щоб співробітники могли вжити заходів.

Крім цих заходів, необхідно також підготуватися до наслідків можливої кризи та описати дії, які підприємство має здійснити для подолання кризи, а саме:

– здійснити аналіз сценаріїв проникнення третіх осіб або тих, хто не має доступу до внутрішньої інформаційної мережі, та проводити навчальні заходи для формування моделей поведінки працівників, які відповідають за інформаційну безпеку, під час кризових ситуацій;

– розробити план вирішення проблем, пов'язаних з персоналом, включаючи нагляд за ключовими працівниками підприємства, наприклад, підготувати та ознайомити співробітників з планом безперервності корпоративного управління;

– підготувати до використання резервні інформаційні можливості (сервери, комп'ютери) та резервні лінії зв'язку.

Таким чином, у даній роботі розкриті особливості організації протидії ІТ-ризикам, запропоновано заходи, що мають стати основою розробки практичних рекомендацій щодо формування системи забезпечення економічної безпеки підприємства.

Перелік джерел посилання

1. Нусінова О. В. Оцінка інформаційної безпеки підприємств: монографія Кривий Ріг: Діоніс, 2011. 189 с.

2. Пономаренко В. С., Кавун С. В. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія. Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. 256 с.

3. Старенька О. М. Оцінка ризиків як компонент системи внутрішнього контролю підприємства. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2019. № 9-10. С. 127-145.

4. Герасименко О. М. Порівняльний аналіз методів та програмних методик ідентифікації, аналізу та оцінки ризиків у забезпеченні економічної безпеки підприємства. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2018. Вип. 6. С. 109-113.

5. Кочетков О. В., Гаур Т. О., Машін В. М. Система оцінки ризиків інформаційної безпеки підприємства на основі нечіткої логіки. *Наукові праці ОНАЗ ім. О. С. Попова*. 2019. № 1. С. 97-104.

6. Герасименко О. М., Зачосова Н. В. Оцінка рівня зрілості управління ризиками в процесі забезпечення економічної безпеки підприємства: аналітичне дослідження. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія: Економічні науки*. 2019. № 3. С. 66-81.

7. Жадько К. С., Самойленко Д. М. Економічна безпека підприємств в умовах цифрових технологій і пандемії. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 5. С. 170-176.

8. Бакай В. Й. Забезпечення економічної безпеки підприємства на основі використання цифрових технологій. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2020. № 4(1). С. 32-35.

Наукове видання

**СУЧАСНІ ЕКОНОМІЧНІ СТРАТЕГІЇ:
ІННОВАЦІЇ, БЕЗПЕКА ТА СТАЛИЙ РОЗВИТОК**

Колективна монографія

За загальною редакцією

доктора економічних наук, професора Т.В. Полозової
доктора економічних наук, професора І.В. Колупасвої
кандидата економічних наук, доцента О.В. Мурзабулатової

Підп. до друку 19.11.21. Формат 60x84 1/16. Умов. друк. арк. 17,2.
Тираж 50 прим. Ціна договірна.

Віддруковано в типографії ФОП Андрєєв К.В.
61166, Харків, вул. Богомольця, 9, кв. 50.
Свідоцтво про державну реєстрацію
№ 2480017000045020 від 30.05.2003 р.
ep.zakaz@gmail.com
тел. 063-993-62-73

